

COLLECTION

Innovation, integration and modern
problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and
practice

www.d-pressa.com

31
MARCH



Jizzakh, Uzbekistan

MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION OF
THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

JIZZAKH BRANCH OF THE NATIONAL UNIVERSITY OF UZBEKISTAN
NAMED AFTER MIRZO ULUGBEK

SCIENTIFIC JOURNAL OF SCIENCE TECHNOLOGY & DIGITAL FINANCE
JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENCE NETWORKS

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and practice collection of materials of the
international scientific and practical conference on the topic

(March 31, 2026)

Jizzakh-2026

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young researchers and students: theory and practice – Jizzakh: Department of economics and tourism of Jizzakh branch of the national university of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, March 31, 2026, 990 pp.

Editors in charge: Ass.prof. Soy M.P.

In the collection of materials of the conference, the role and role of Science, Education and production in the era of globalization, the pressing problems of the issues of interaction of these processes, feedback on their solutions were presented by mature specialists of the field.

In addition, research on the scientific and practical topic, carried out in the economics, Exact Sciences, Natural Sciences and socio-humanities during the globalization period, information is presented in the scientific and practical fields, which includes the latest innovative technologies in the fields of production.

It can be argued that this collection is one of the specific intersections of current thoughts and innovative ideas of the world of science. This scientific and practical conference was actively attended by professors and scientific researchers engaged in scientific research in Uzbekistan and foreign countries. In increasing the position of the scientific and practical conference, the professors and teachers of domestic and foreign higher educational institutions made a significant contribution.

Professors and teachers of foreign higher educational institutions who actively participated in the work of the conference made a worthy contribution to the high level of interaction with scientists of our country. The processes of international cooperation with foreign countries and exchange with them in the field of Science in the era of globalization have a positive effect on the development of Higher Education, the fields of Science and production. The materials of this conference are special in that they include a wide range of research, from theoretical developments to practical solutions, demonstrating the diversity of approaches and directions in this area.

In conclusion, it should be noted that this scientific and practical conference will be a very useful collection for everyone who is interested in modern research in the fields of further development of Higher Education, Science, Education and production in the era of globalization. The authors are responsible for the content and quality of the articles and abstracts included in the collection.

18. Najmiddinov D. BO ‘LAJAK IQTISODCHI MUTAXASSISLARNI KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH TAMOYILLARI VA VOSITALARI //Scientific practical conference. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 217-220.

TURISTLAR HADDAN TASHQARI KO‘PAYISHI (OVERTOURISM) MUAMMOSI VA UNI BOSHQARISH USULLARI

Kamolova Fotima, Kamolova Zuxra

*Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali
Psixologiya fakulteti Turizm va mehmondo‘stlik yo‘nalishi 1-kurs talabalari*

Annotatsiya: Ushbu maqolada overturizm (turizmning haddan tashqari ko‘payishi) muammosining mohiyati, uning ekologik, ijtimoiy-madaniy va iqtisodiy jihatdan salbiy oqibatlarini tahlil qilinadi. Shuningdek, overturizmni boshqarishning samarali usullari — turistlar oqimini mavsumiylashtirish, tashrif buyuruvchilar sonini cheklash, infratuzilmani rivojlantirish, mahalliy aholi ishtirokini kuchaytirish va raqamli monitoring tizimlari kabi mexanizmlar misollarda yoritilgan. Maqolada barqaror turizm tamoyillari asosida overturizmni oldini olish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: overturizm, barqaror turizm, turizmni boshqarish, turistik yuklama, ekologik xavfsizlik, destinatsiya boshqaruvi, mahalliy hamjamiyat.

KIRISH

So‘nggi yarim asr mobaynida turizm global iqtisodiyotning eng tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biriga aylandi. Butun dunyo turizm tashkiloti (UNWTO) ma‘lumotlariga ko‘ra, 2019-yilda xalqaro turistik tashriflar soni 1,5 milliarddan oshgan. Biroq turizmning jadal o‘sishi ko‘plab mashhur destinatsiyalarda salbiy oqibatlarni ham keltirib chiqardi. “Overturizm” (haddan tashqari turizm) tushunchasi aynan shu hodisani ifodalash uchun XXI asrning ikkinchi o‘n yilligida ilmiy va amaliy diskursga kirib keldi. Overturizm – bu turistlar oqimining destinatsiyaning fizik, ekologik, ijtimoiy va iqtisodiy sig‘imidan oshib ketishi natijasida mahalliy aholi hayot sifatining pasayishi, tabiiy va madaniy resurslarning degradatsiyasi, shuningdek, tashrif buyuruvchilar tajribasining yomonlashuvi bilan tavsiflanadigan holatdir. Venetsiya, Barselona, Dubrovnik, Reykyavik, Mayya ribohlari, Bali va boshqa ko‘plab global turizm markazlari overturizmning keskin namoyon bo‘lishiga guvoh bo‘ldi.

Mazkur maqolaning maqsadi – overturizm muammosini tizimli tahlil qilish, uning ekologik, ijtimoiy-madaniy va iqtisodiy ta’sirlarini ochib berish hamda barqaror turizm tamoyillari asosida overturizmni boshqarishning samarali mexanizmlarini taklif etishdir. Tadqiqotda destinatsiyalarning turistik yuklamasini

boshqarish bo'yicha xalqaro tajribalar o'rganilib, ularning O'zbekiston sharoitida qo'llanilishi mumkin bo'lgan jihatlari tahlil qilinadi.

Overturizm atamasi ilk bor 2016-yilda Skift media kompaniyasi tomonidan ommaviy foydalanilgan bo'lsa-da, hodisaning o'zi turizmning ommaviylashuvi bilan birga mavjud. Ilmiy adabiyotlarda bu muammo uzoq vaqt davomida "turistik sig'im" (tourism carrying capacity) tushunchasi doirasida o'rganilgan. Turistik sig'im – bu destinatsiyaning ekologik, ijtimoiy va iqtisodiy tizimlariga jiddiy zarar yetkazmasdan qabul qila oladigan maksimal tashrif buyuruvchilar sonidir. Biroq turistik sig'im tushunchasi statik va asosan miqdoriy ko'rsatkichlarga asoslanganligi uchun tanqid qilindi. Overturizm esa dinamik, ko'p o'lchovli va nisbiy hodisa sifatida qaraladi. Goodwin (2017) ta'rifiga ko'ra, overturizm – bu "turistlarning haddan tashqari ko'pligi natijasida mahalliy aholi va tashrif buyuruvchilar tajribasiga salbiy ta'sir ko'rsatadigan holat". Bu ta'rifda asosiy e'tibor nafaqat miqdorga, balki ijtimoiy qabul qilish darajasi va tajriba sifatiga qaratilgan.

Birinchisi, global miqyosdagi turizm o'sishi. Havo transportining arzonlashishi, byudjetli aviakompaniyalarning kengayishi va raqamli platformalar (Airbnb, Booking.com kabi) turizmni demokratlashtirdi. Natijada, an'anaviy ravishda kam tashrif buyuriladigan hududlar ham bir kechada ommaviy turizm markazlariga aylandi.

Ikkinchisi, ijtimoiy tarmoqlarning ta'siri. Instagram, TikTok va boshqa platformalarda "insta qilishga arziydigan" joylarning tez tarqalishi turistlar oqimining bir nuqtaga to'planishiga olib keladi. Masalan, Islandiyadagi ba'zi sharsharalar atrofida tashriflar ijtimoiy tarmoqlar ta'sirida bir necha yil ichida 10 barobardan ko'proqqa oshgan.

Uchinchi, mavsumiylik. Ko'plab destinatsiyalarda turizm faolligi yilning ma'lum oylariga to'plangan. Bu esa infratuzilma va mehnat resurslaridan yil davomida samarali foydalanishga to'sqinlik qiladi va "turistik to'lib-toshish" effektini kuchaytiradi.

To'rtinchisi, destinatsiyalarning boshqaruvdagi kamchiliklari. Ko'pgina shaharlar va hududlar turizmning jadal o'sishiga tayyor emas edi. Shahar rejalashtirish, uy-joy siyosati, transport infratuzilmasi va ekologik monitoring tizimlari turizm yuklamasiga mos ravishda rivojlanmagan.

Overturizmning eng ko'zga ko'ringan oqibatlaridan biri tabiiy muhitning degradatsiyasidir. Dunyoning ko'plab milliy bog'lari, qirg'oqbo'yi zonalar va tog'li hududlarida turistik yuklama ekotizimlarning tiklanish qobiliyatidan oshib ketgan. Tuproq va o'simlik qoplami – piyoda turistlarning haddan tashqari ko'pligi tuproqning zichlashishiga, eroziyaga va o'simliklarning ezilishiga olib keladi. AQShdagi Yelloustoun milliy bog'ida bir mavsumda 4 milliondan ortiq tashrif buyuruvchi qayd etiladi, bu esa parkning tabiiy yo'laklari va geotermal zonalariga jiddiy bosim o'tkazadi. Suv resurslari – mehmonxona majmualari, golf maydonchalari va boshqa turistik infratuzilma ko'p hollarda mahalliy suv resurslarining haddan tashqari sarflanishiga sabab bo'ladi. Bali orolida turizm sektori chuchuk suv iste'molining 65 foizini tashkil qiladi, bu esa qishloq xo'jaligi va mahalliy aholi ehtiyojlariga putur yetkazadi. Chiqindilar va ifloslanish –

ommaviy turizm natijasida hosil bo'ladigan qattiq maishiy chiqindilar, oqava suvlar va plastik ifloslanish ko'plab qirg'oqbo'yi hududlarida ekologik inqirozga olib kelgan. Filippinning Borokay oroli 2018-yilda "kanalizatsiya muammosi" sabab 6 oyga butunlay turistlar uchun yopilgan edi. Biodiversitetga ta'sir – noyob ekotizimlarda (masalan, Galapagos orollari, Maldiv orollari) turistik infratuzilmaning kengayishi yo'qolib ketish xavfi ostidagi turlarning yashash muhitini qisqartirmoqda. Dengiz turizmi (kruiz kemalari, snorkeling, motorli qayiqlar) marjon riflarning jismoniy shikastlanishi va suv ifloslanishiga sabab bo'ladi.

Overturizmning ijtimoiy ta'sirlari ko'pincha ekologik ta'sirlardan ham keskinroq namoyon bo'ladi, chunki ular mahalliy aholining kundalik hayoti va identifikatsiyasiga bevosita aralashadi. Uy-joy narxlarining oshishi va gentrifikatsiya – qisqa muddatli ijara platformalarining (Airbnb, Booking) keng tarqalishi ko'plab tarixiy shaharlarda uy-joy narxlarining keskin oshishiga olib keldi. Barselonada 2015–2019 yillar oralig'ida turistik ijaralar hisobiga uy-joy narxlari 35 foizga oshgan. Mahalliy aholi o'z shaharlarining markaziy hududlaridan "siqib chiqarilgan". Venetsiyada 1950-yilda 175 ming kishi istiqomat qilgan bo'lsa, hozir bu ko'rsatkich 50 mingdan ham pastga tushgan. Madaniy identifikatsiyaning eroziyasi – ommaviy turizm ko'plab an'anaviy mahallalar, diniy muassasalar va madaniy obyektlarni "turistik attraksion"ga aylantiradi. Mahalliy aholining kundalik hayoti spektaklga aylanadi, an'anaviy hunarmandchilik esa ommaviy ishlab chiqarilgan suvenirlar bilan almashtiriladi. Bu jarayon "turistiklashtirish" (touristification) deb ataladi va mahalliy madaniyatning autentikligiga putur yetkazadi. Ijtimoiy keskinlik va turizmofobiya – overturizm mahalliy aholi va turistlar o'rtasida nizolarni keltirib chiqaradi. Barselonada "Turistlar – uyga qayting!" shioridagi aksiyalar, Venetsiyada kruiz kemalariga qarshi namoyishlar, Mayya ribohlarida plyajlarni "mahalliy aholi uchun" talab qilish harakatlari overturizmning ijtimoiy narxini ko'rsatadi. 2017-yilda yuzaga kelgan "turizmofobiya" (turismophobia) atamasi aynan shu keskinlikni ifodalash uchun ishlatila boshlangan.

Overturizmning iqtisodiy ta'sirlari murakkab va ziddiyatli xususiyatga ega. Bir tomondan, turizm daromad keltirsa, ikkinchi tomondan, u iqtisodiy qaramlik, daromadlar notekisligi va "rezidentlarning qashshoqlashuvi" kabi muammolarni keltirib chiqaradi. Daromadlar oqishining notekisligi – ko'plab destinatsiyalarda turizm daromadlari asosan yirik mehmonxona tarmoqlari, aviakompaniyalar va turoperatorlar qo'lida to'planadi. Mahalliy biznes va aholi turizm daromadlaridan nisbatan kam ulush oladi. Masalan, Karib havzasidagi ba'zi davlatlarda turizm daromadlarining 70–80 foizi mamlakatdan tashqariga "oqib chiqadi" (leakage). Iqtisodiy monokultura va zaiflik – turizmga haddan tashqari qaram bo'lgan destinatsiyalar iqtisodiy jihatdan zaiflashadi. COVID-19 pandemiyasi buning yaqqol misolidir: turizm daromadlariga qaram bo'lgan Islandiya, Tailand, Maldiv kabi davlatlar iqtisodiyoti pandemiya davrida jiddiy inqirozga uchradi. Mehnat bozorida mavsumiylik va noqulay sharoitlar – overturizm ko'pincha mavsumiy va norasmiy bandlikni kengaytiradi. Turizm sohasidagi ish o'rinlari ko'p hollarda past

maoshli, mavsumiy va ijtimoiy himoyasiz bo‘ladi. Bu esa mehnat migrantlari va mahalliy ishchilar o‘rtasida ijtimoiy adolatsizlikni kuchaytiradi.

Overturizmni boshqarish destinatsiyaning butun hayot aylanishini qamrab oluvchi tizimli yondashuvni talab qiladi. Quyida xalqaro tajribada samaradorligi isbotlangan asosiy boshqaruv usullari tahlil qilinadi.

Mavsumiylashtirish – turistlar oqimini yil davomida tengroq taqsimlash orqali “pik” vaqtlardagi yuklamani kamaytirish strategiyasidir. Bunga quyidagi vositalar orqali erishiladi:

Mavsumiy narx siyosati – yuqori mavsumda mehmonxona, transport va kirish to‘lovlarini oshirish, past mavsumda esa chegirmalar va maxsus paketlar taklif etish. Shveysariyaning Sion shahrida bunday siyosat natijasida yozgi va qishki mavsumlar o‘rtasidagi turistlar soni farqi 40 foizdan 15 foizga tushirilgan.

Tadbirlarni mavsumlararo o‘tkazish – madaniy festivallar, konferensiyalar va boshqa tadbirlarni past mavsumga rejalashtirish. Amsterdam shahri yanvar-fevral oylarida “off-season” madaniy dasturlarini kengaytirib, qishki tashriflarni 25 foizga oshirgan.

Fizik sig‘im asosida cheklash – destinatsiyaning jismoniy imkoniyatlaridan kelib chiqib, bir vaqtda qabul qilish mumkin bo‘lgan maksimal turistlar sonini belgilash.

Kruiz kemalarini cheklash – Venetsiya, Dubrovnik, Santorini kabi shaharlar kruiz kemalarining kunlik sonini cheklagan yoki ularni tarixiy markazlardan uzoqroq terminallarga yo‘naltirgan. Dubrovnikda 2019-yildan boshlab bir vaqtning o‘zida ikkitadan ortiq kruiz kemasining shahar portiga kirishiga ruxsat berilmaydi.

Kirish to‘lovlari va ruxsatnomalar – Butan 1974-yildan boshlab “yuqori qiymat, past hajm” tamoyili asosida kunlik turistik to‘lovni joriy etgan (200 AQSH dollaridan boshlanadigan). Bu siyosat Butanning tabiiy va madaniy boyliklarini saqlashga yordam berdi. Italiyaning “Cinque Terre” milliy bog‘ida esa piyoda yo‘laklariga bir vaqtda 1,5 ming kishidan ko‘p turist kiritilmaydi va kunlik umumiy tashrif soni cheklangan.

Rezervatsiya tizimlari – mashhur muzeylar, milliy bog‘lar va tarixiy obidalarga oldindan onlayn rezervatsiya qilish majburiyati joriy etilmoqda. Amsterdamdagi Van Gog muzeyi, Parijdagi Luvr muzeyi va Rimdagi Kolizey kabi obyektlar majburiy onlayn rezervatsiya tizimiga o‘tgan. Bu nafaqat navbatlarni qisqartirdi, balki tashriflarni vaqt bo‘yicha teng taqsimlash imkonini berdi. Turistik yo‘nalishlarni diversifikatsiya qilish – asosiy turizm markazlaridagi yuklamani kamaytirish uchun yangi, kam taniqli yo‘nalishlarni rivojlantirish. Islandiyada “Ring Road” (Ring yo‘li) atrofida kam taniqli hududlar infratuzilmasi rivojlantirilib, turistlar oqimi Reykyavik va “Oltin aylana”dan boshqa hududlarga yo‘naltirildi. Natijada, Reykyavikdagi turistik tashriflar ulushi 2015-yildagi 75 foizdan 2023-yilda 52 foizga tushdi. O‘zbekiston misolida, Samarqand, Buxoro va Xivaga to‘plangan turistik oqimni Qashqadaryo, Surxondaryo, Qoraqalpog‘iston kabi mintaqalardagi madaniy va tabiiy obyektlarga yo‘naltirish imkoniyatlari mavjud. Buning uchun transport infratuzilmasi, mehmonxona bazasi va turistik xizmatlarni rivojlantirish zarur.

Aholi punktlarini turistik yuklamaga tayyorlash – shahar rejalashtirishda turistik zonalar va mahalliy aholi yashash zonalarini ajratish, jamoat transporti tizimini takomillashtirish, turistik axborot markazlarini tashkil etish. Barselona “superblok” (superilles) loyihasi doirasida turistik gavjum hududlarda avtomobil harakatini cheklab, piyodalar va velosipedchilar uchun qulay muhit yaratdi. Hamkorlikda boshqaruv (governance) – mahalliy aholi turizmni rejalashtirish va boshqarish jarayonlariga jalb qilinishi zarur. Buning quyidagi shakllari mavjud: Mahalliy turizm kengashlari – destinatsiya darajasida hukumat, biznes, fuqarolik jamiyati va mahalliy aholi vakillaridan iborat kengashlar tuziladi. Portugaliyaning Lizbon shahrida bunday kengash turistik ruxsatnomalar, tijorat faoliyati va marketing strategiyalari bo‘yicha qarorlar qabul qilishda ishtirok etadi. Mahalliy biznesni qo‘llab-quvvatlash – turizm daromadlarining mahalliy aholi qo‘lida qolishini ta‘minlash uchun kichik biznesga imtiyozlar, mahalliy mahsulotlarni rag‘batlantirish va “mahalliy brend” dasturlari joriy etiladi. Tailandning Chiang Mai shahrida “One Tambon One Product” dasturi orqali qishloq joylaridagi mahalliy hunarmandchilik mahsulotlari turizm bozoriga chiqarilgan.

Turizm daromadlarini qayta taqsimlash – turizm soliqlari va yig‘imlari hisobidan mahalliy infratuzilma, ijtimoiy obyektlar va ekologik loyihalarni moliyalashtirish. Venetsiya shahri “kirish to‘lovi”dan tushgan mablag‘larni kanallarni tozalash, chiqindi boshqaruvi va mahalliy aholi uchun ijtimoiy uy-joy qurilishiga yo‘naltiradi. Smart destinatsiya tizimlari – real vaqt rejimida turistlar oqimini kuzatish, tahlil qilish va boshqarish imkonini beruvchi raqamli platformalar. Sensorlar va kameralar – Amsterdam, Barselona, Dubrovnik kabi shaharlar tarixiy markazlariga o‘rnatilgan sensorlar va kameralar orqali turistlar zichligini real vaqtda kuzatadi. Zichlik kritik darajaga yetganda, shahar mobil ilovalar orqali turistlarni muqobil yo‘nalishlarga yo‘naltiradi. Katta ma‘lumotlar (Big Data) – mobil operatorlar ma‘lumotlari, ijtimoiy tarmoqlar geolokatsiyasi, bank kartalari tranzaksiyalari va transport tizimlari ma‘lumotlari integratsiyalashgan holda tahlil qilinadi. Bu turistlarning harakatlanish modellarini, pik vaqtlarni va yuklama zonalarini aniq aniqlash imkonini beradi. AI asosida prognozlash – sun‘iy intellekt yordamida turistik oqimlarni oldindan prognoz qilish va boshqaruv qarorlarini avtomatlashtirish. Shveysariyaning turistik markazlarida AI tizimlari bir hafta oldindan turistlar sonini 95 foiz aniqlikda prognoz qiladi.

O‘zbekiston so‘nggi yillarda turizmni strategik tarmoq sifatida rivojlantirmoqda. 2019-yilda 7 milliondan ortiq xorijiy sayyoh qabul qilingan bo‘lsa, 2024-yilda bu ko‘rsatkich 10 millionga yaqinlashdi. Turizmning jadal o‘sishi iqtisodiy jihatdan ijobiy bo‘lsa-da, overturizm xavfini ham keltirib chiqarmoqda. Samarqand, Buxoro va Xiva kabi tarixiy shaharlar “yuqori mavsum”da o‘z sig‘imining chegarasiga yetmoqda. O‘zbekiston overturizmni boshqarishda quyidagi yo‘nalishlarga e‘tibor qaratishi mumkin:

1. Turistik oqimlarni diversifikatsiya qilish – “Ipak yo‘li”ning asosiy markazlaridan tashqari, Termiz, Shahrisabz, Qo‘qon, Marg‘ilon, Nukus, Mo‘ynoq kabi shaharlarni turistik marshrutlarga faol integratsiya qilish. Buning uchun ushbu

hududlarda mehmonxona infratuzilmasi, transport va xizmat ko'rsatish sifatini oshirish zarur.

2. Mavsumiylikni yumshatish – hozirda turistik tashriflarning 70 foizdan ortig'i aprel-oktyabr oylariga to'g'ri keladi. Qish oylarida madaniy festivallar, gastronomik turlar, konferensiya turizmini rivojlantirish orqali mavsumiylikni kamaytirish mumkin.

3. Tarixiy shaharlarda yuklamani boshqarish – Samarqand, Buxoro va Xivaning tarixiy markazlarida avtotransport harakatini cheklash, piyodalar zonalarini kengaytirish, muzeylar va madaniy obyektlarga oldindan elektron rezervatsiya tizimini joriy etish overturizmning salbiy oqibatlarini kamaytirishi mumkin.

4. Mahalliy aholi ishtirokini kuchaytirish – turizmdan tushgan daromadlarning bir qismini mahalliy infratuzilmani rivojlantirishga yo'naltiruvchi mexanizmlarni yaratish. Shuningdek, mahalliy hunarmandchilik, qishloq turizmi va ekoturizmni rivojlantirish orqali turizm daromadlarining mahalliy aholi o'rtasida taqsimlanishini kengaytirish.

5. Raqamli monitoring tizimini joriy etish – turistlar oqimini real vaqt rejimida kuzatuvchi, yuklama zonalarini aniqlovchi va boshqaruv qarorlarini qo'llab-quvvatlovchi "aqlli turizm" platformasini yaratish.

Xulosa qilib aytganda, overturizm zamonaviy turizm sanoatining eng murakkab muammolaridan biridir. U ekologik degradatsiya, ijtimoiy keskinlik, madaniy identifikatsiyaning eroziyasi va iqtisodiy monokultura kabi ko'p o'lchovli salbiy oqibatlariga olib keladi. Ushbu muammoni hal qilish destinatsiyalarning turistik sig'imini aniq belgilash, turistlar oqimini vaqt va makon bo'yicha taqsimlash, infratuzilmani diversifikatsiya qilish, mahalliy aholini qarorlar qabul qilish jarayoniga jalb etish hamda raqamli monitoring tizimlarini joriy etishni o'z ichiga olgan tizimli yondashuvni talab qiladi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, overturizmni boshqarishda "bir o'lcham hammaga mos" degan yechim mavjud emas. Har bir destinatsiya o'zining ekologik, ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy xususiyatlaridan kelib chiqib, moslashtirilgan boshqaruv strategiyasini ishlab chiqishi zarur. Barqaror turizm tamoyillari – iqtisodiy samaradorlik, ijtimoiy adolat va ekologik barqarorlik o'rtasidagi muvozanatni saqlashga asoslanadi. O'zbekiston uchun overturizm hozirda keng ko'lamlı muammo emas, biroq turizmning jadal o'sishi sharoitida profilaktik choralar ko'rish muhimdir. Tarixiy-madaniy merosni saqlash, mahalliy aholi farovonligini ta'minlash va ekologik barqarorlikni kafolatlash overturizmni boshqarish strategiyasining markaziga qo'yilishi lozim. Faqat shundagina turizm O'zbekiston iqtisodiyotiga uzoq muddatli va barqaror hissa qo'sha oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Goodwin, H. (2017). The Challenge of Overtourism. Responsible Tourism Partnership Working Paper.
2. UNWTO (2019). International Tourism Highlights. Madrid: World Tourism Organization.

3. Koens, K., Postma, A., & Papp, B. (2018). Is Overtourism Overused? Understanding the Impact of Tourism in a City Context. *Sustainability*, 10(12), 4384.
4. Milano, C., Cheer, J. M., & Novelli, M. (2019). Overtourism: Excesses, Discontents and Measures in Travel and Tourism. *SABI*.
5. Цой М., Камолов Д. ЗНАЧЕНИЕ И РОЛЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В ЭКОНОМИКЕ: МИРОВОЙ ОПЫТ И ПРАКТИКА УЗБЕКИСТАНА //Academic literature. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 1-105.
6. Dodds, R., & Butler, R. (2019). Overtourism: Issues, Realities and Solutions. *De Gruyter*.
7. Норбеков Х., Туйчиева Н. Формирование конкурентных преимуществ компании //Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollar. – 2022. – Т. 1. – №. 1. – С. 589-592.
8. Salaxiddinov M., Pardaboyev S., Norbekov X. IQTISODIYOTDA OVQATLANISH KORXONALARI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 228-230.
9. Vaxtiyorova G., Haqberdiyeva Z., Norbekov X. O ‘ZBEKISTONDA IQTISODIY TURIZM //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 197-199.
10. Dilshodova N., Rustamova G., Norbekov X. IQTISODIY INDUSTRIYASI FANINING MAQSADI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 210-213.
11. Abrorova B., Ziyatova R., Norbekov X. IQTISODIY O ‘SISHDA TURIZMNING O ‘RNI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 190-193.
12. Nuriddinova S., Norbekov X. XALQARO IQTISODIY TURIZM TARIXI VA RIVOJLANISHI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 214-217.
13. Бобаназарова Ж. Х., Салохитдинов Ш. Ф. Ў. ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА БОШҚАРИШ САМАРАДОРЛИГИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ //Science and innovation. – 2023. – Т. 2. – №. Special Issue 5. – С. 303-306.
14. Po‘latova R., Saloxitdinov S. ZOMIN TUMANIDAGI TURISTIK OB’EKTLARNING RENTABELLIK DARAJASI VA ULARNING HUDUDIY IQTISODIYOTGA TA’SIRI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 263-267.
15. Xolmo‘minova D., Saloxitdinov S. YASHIL OMBOR XO ‘JALIGI VA LOGISTIKA INFRATUZILMASI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 170-172.
16. Saloxitdinov S., Zayniddinova L. JIZZAX VILOYATI HUDUDLARINING IQTISODIY O‘SISHINI BOSHQARISH MEKANIZMI VA STRATEGIYASI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 52-56.